

KH: 0 /0

91 § SOMERON KAUPUNGIN ILMOITUS VALTIOVARAINMINISTERIÖLLE
KUNTARAKENNEUUDISTUKSEEN LIITTYVÄSTÄ SELVITYSALUEESTA

Khall 4.11.2013 § 252

Kuntarakennelain (1698/2009) 4 b §:n mukaan kunnan tulee yhdessä muiden kuntien kanssa selvittää kuntien yhdistymistä kuntarakennelaisissa säädettyjen selvityisperusteiden mukaisesti. Selvitysalueen tulee täyttää myös lain 4 §:ssä säädetty kuntajaon muuttamisen edellytykset.

Kuntarakennelain 4 h §:n mukaan kunnan tulee ilmoittaa ministeriölle viimeistään 30 päivänä marraskuuta 2013, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää lain 4 b §:n mukaisesti kuntien yhdistymistä (määräpäivän ollessa lauantai, saa ilmoituksen toimittaa vielä 2.12.2013 klo 16:15 mennessä). Kunnan tulee valtiovarainministeriön asetuksen (694/2013) mukaan toimittaa selvitysalueita koskevat tiedot valtiovarainministeriölle sähköisesti ministeriön laatimalla webropol-lomakkeella ja tällä annettu vastaus on selvitysalueita koskeva kunnan ilmoitus. Kunnan vastauksen tulee perustua valtuuston päätökseen.

Kuntien ilmoituksia selvitysalueista hyödynnetään hallituksen arvioidessa kuntauudistuksen etenemistä vuoden 2013 lopussa. Lisäksi valtiovarainministeriö arvioi tietojen perusteella sitä, myönnetäänkö selvityisperusteiden osoittamista selvitysalueista poikkeuksia ja asetetaanko selvitysalueille erityisiä kuntajakoselvityksiä.

Kuntarakennelain mukainen kuntien selvitysvelvollisuus on alkanut heti lain voimaan tultua. Selvitysten ja yhdistymisesitysten määräaika päättyy kuusi kuukautta sen jälkeen, kun määräaika säännöstä koskeva voimaantulolaki on tullut voimaan. Eduskuntakäsittelyssä selvitystä koskeva määräaika säännös sidottiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva lain (sote-järjestämislaki) hyväksymiseen eduskunnassa. Sote-järjestämislakia koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2014.

Valtiovarainministeriö voi kunnan hakemuksesta jatkaa edellä mainittua määräaika yhdistymiselvityksen laajuuden tai muun erityisen vaativuuden perusteella. Vuonna 2015 voimaan tuleviksi haluttuja kuntien yhdistymisiä koskevat esitykset tulee kuitenkin toimittaa valtiovarainministeriölle 30.4.2014 mennessä.

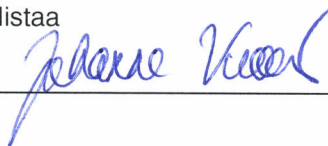
Esityslistan liitteenä on selvitysvelvollisuutta koskeva valtiovarainministeriön 2.9.2013 päivätty kirje, jonka keskeistä sisältöä on tiivistetty seuraavassa.

Kuntien selvitysvelvollisuus

Kunnan tulee selvittää yhdessä muiden kuntien kanssa kuntajaon muuttamisen edellytykset täyttävän uuden kunnan muodostamista, jos yksikin laissa säädettyistä selvityisperusteista osoittaa selvityksen tarvetta. Selvityisperusteet ovat pal-

Otteen pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

Somerolla 20.11.2013

veluperuste, työpaikkaomavaraisuus-, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenneperuste sekä talousperuste. Metropolialueella sovelletaan työpaikkaomavaraisuus-, työssäkäynti ja yhdyskuntaperusteen sijasta omaa metropoliperustettaan. Vaikka kunta ei täyttäisi mitään edellä mainituista perusteista, sen tulee osallistua yhdistymisselvitykseen, jollei muuten ole saavutettavissa selvityksiperusteet täyttävää toiminnallista kokonaisuutta.

Jos yhdistymisselvitysten ulkopuolelle on jäämässä kunta, joka muodostaisi toiminnallisen kokonaisuuden siihen rajoittuvan kunnan kanssa, on näiden kuntien selvitettävä yhdessä kuntien yhdistymistä tai ensiksi mainittu kunta on otettava mukaan selvitykseen, johon jälkimmäinen kunta osallistuu. Säännöksen tarkoituksena on ehkäistä sitä, että selvityksistä jäisi ulkopuolelle kuntia, joita muut kunnat eivät halua mukaan esimerkiksi kunnan heikon taloudellisen tilanteen vuoksi.

Selvityksiperusteet

Kuntarakennelain 4 c §:n mukaan alle 20 000 asukkaan kunnan on selvitettävä kuntien yhdistymistä palveluperusteella. Alle 20 000 asukkaan kunnan on yhdessä muiden kuntien kanssa selvitettävä yhdistymistä alueella, jossa on 1) palveluiden järjestämisen, rahoittamisen ja kehittämisen kannalta riittävä väestöpohja sekä kyky riittävään omaan palvelutuotantoon; 2) erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta vähintään noin 20 000 asukasta; sekä 3) perusopetuksen laadukkaan ja yhdenvertaisen järjestämisen kannalta alle yksivuotiaiden ikäluokan koko vähintään noin 50.

Kuntarakennelain 4 d §:n mukaan kunnan tulee selvittää kuntien yhdistymistä, jos 1) kunnan työssäkäyvästä väestöstä alle 80 prosentilla on työpaikka kunnan alueella (työpaikkaomavaraisuusperuste); sekä 2) kunnan työssäkäyvästä väestöstä Tampereen, Turun, Oulun, Lahden, Jyväskylän tai Kuopion työssäkäyntialueella sijaitsevassa kunnassa vähintään 35 prosenttia ja muilla työssäkäyntialueilla sijaitsevissa kunnissa vähintään 25 prosenttia käy työssä työssäkäyntialueen keskuskunnan alueella (työssäkäyntiperuste).

Kunnalla on kuitenkin selvitysvelvollisuus yhdyskuntarakenneperusteella, jos sen tai siihen rajoittuvan kunnan yhtenäinen keskustaajama ulottuu kunnan rajan yli tai keskustaajamaan kytkeytyvä lähitaajama ulottuu kunnan rajan yli, taikka jos toisen kunnan keskustaajaman kasvupaine kohdistuu merkittävästi kunnan alueella sijaitsevaan lähitaajamaan.

Pääkaupunkiseudulla sovelletaan lisäksi erityistä metropolialueperustetta.

Kunnan tulee selvittää kuntien yhdistymistä talousperusteella, jos kunnan rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut täyttävät vähintään yhden seuraavista edellytyksistä: 1) kunnan viimeisessä hyväksytyssä tilinpäätöksessä ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä alittuvat kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 63 a §:n mukaisen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edelly-

tyksenä olevat raja-arvot; 2) kunnan viimeisessä hyväksytyssä ja kahdessa sitä edeltävässä tilinpäätöksessä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 63 a §:n mukaisen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksenä olevista kuudesta raja-arvosta täytyy neljä; tai 3) kunnan viimeisessä hyväksytyssä tilinpäätöksessä taseen kertynyt alijäämä asukasta kohti on vähintään 500 euroa ja kahdessa sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä taseessa on kertynyttä alijäämää. Kuntalistaus talousperusteen täyttävistä kunnista löytyy valtiovarainministeriön verkkosivuilta.

Selvitysalueet

Selvitysvelvollisuuden lähtökohtana on, että selvitysalue täyttää kuntarakennelain 4 §:ssä tarkoitetut kuntajaon muuttamisen edellytykset. Kuntajakoa voidaan muuttaa, jos muutos edistää lain 2 §:ssä tarkoitettuja kuntajaon kehittämisen tavoitteita sekä parantaa kunnan toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vastata palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta, tai muuten edistää kunnan toimintakykyä, parantaa alueen asukkaiden palveluja tai elinolosuhteita, parantaa alueen elinkeinojen toimintamahdollisuuksia tai parantaa alueen yhdyskuntarakenteen toimivuutta.

Kunnan on muodostuttava yhdestä alueesta, joka muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden, jollei valtioneuvosto alueellisen eheyden osalta erityisen kuntajakoselvityksen perusteella toisin päättä. Kuntajakoa muutettaessa tulee myös pyrkiä kielellisesti yhteensopiviin alueisiin.

Kuntarakennelaissa säädetyistä selvityisperusteista selvitysalueita määrittävät palveluperuste (4 c §) sekä työssäkäynti- ja yhdyskuntarakennepерusteet (4 d §:n 3 momentti).

Palveluperusteen mukaisesti alle 20 000 asukkaan kunnan on yhdessä muiden kuntien kanssa selvitettävä yhdistymistä alueella, jossa on 1) palveluiden järjestämisen, rahoittamisen ja kehittämisen kannalta riittävä väestöpohja sekä kyky riittävään omaan palvelutuotantoon; 2) erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta vähintään noin 20 000 asukasta; sekä 3) perusopetuksen laadukkaan ja yhdenvertaisen järjestämisen kannalta alle yksivuotiaiden ikäluokan koko vähintään noin 50.

Jos kunnat täyttävät työssäkäyntiperusteen tai yhdyskuntarakennepерusteen ja muodostavat yhtenäisen alueen, niiden on selvitettävä kuntien yhdistymistä yhdessä. Kuntalistaus työssäkäynti- tai yhdyskuntarakennepерusteella muodostuvista selvitysalueista löytyy valtiovarainministeriön sivuilta.

Selvitysalueesta poikkeaminen

Jos kunta katsoo tarkoituksenmukaiseksi tehdä selvityksen muulla kuin selvityisperusteiden osoittamalla alueella, sen tulee hakea valtiovarainministeriöltä poikkeusta selvitysalueesta.

Selvitysalueesta poikkeamisen perusteena voi olla 1) kuntajaon kehittämisen tavoitteet ja kuntajaon muuttamisen edellytykset täyttävän vaihtoehdoisen toiminnallisen kokonaisuuden muodostuminen, 2) se, ettei toiminnallisen kokonaisuuden muodostaminen ei ole mahdollista erityisen harvan asutuksen vuoksi, 3) suomen- tai ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaaminen tai 4) saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevien oikeuksien turvaaminen.

Poikkeamisen edellytyksiä arvioidaan kaikkien poikkeamisperusteiden osalta suhteessa kunnan edellytyksiin vastata lakisääteisten palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta. Lisäksi poikkeamisen edellytyksiä arvioidaan vaihtoehdoisen toiminnallisen kokonaisuuden muodostumisen ja erityisen harvan asutuksen osalta myös alueen edun näkökulmasta. Siten selvitysalueesta ei voida poiketa, jos kuntien yhdistymistä koskevalle selvitykselle olisi kunnassa vahva tarve palvelujen järjestämisen näkökulmasta tai poikkeaminen estäisi muita kuntia muodostamasta toiminnallisen kokonaisuuden.

Ministeriö voi myöntää poikkeuksen palvelujen edellyttämää väestöpohjaa koskevasta selvityisperusteesta. Ennen poikkeamispäätöksen tekemistä ministeriön tulee neuvotella niiden kuntien kanssa, joita päätös koskisi. Työssäkäynti- ja yhdyskuntarakenneperusteiden osoittamasta selvitysalueesta voidaan poiketa ainoastaan ministeriön määräämän erityisen kuntajakoselvityksen perusteella. Poikkeuksen hakemiselle ei ole määräaika, eli kunnat voivat hakea poikkeusta tarkoituksenmukaiseksi katsomassaan vaiheessa selvitystyötä.

Selvityksen sisältö

Yhdistymisselvityksen tulee pohjautua riittävän laajaan valmisteluun ja tuoda esille kuntien päätöksenteon pohjaksi erityisesti yhdistymisellä saavutettavat edut ja haitat. Tästä syystä laissa säädetään yhdistymisselvityksen tavoitteesta ja vähimmäissisällöstä.

Selvityksen tavoitteena on saada aikaan esitys kuntien yhdistymisestä ja siihen liittyvä yhdistymissopimus. Lähtökohtaisesti yhdistymisselvityksen tulisi siten kattaa ne asiat, jotka sisältyisivät yhdistymissopimukseen. Vaikka kunnat eivät päätyisikään tekemään yhdistymisesitystä, selvitykseen tulee kuitenkin aina sisältyä vähintään suunnitelma hallinnon ja palvelujen järjestämisestä ja palvelujen tuottamisesta selvitysalueella, selvitys yhdistymisen vaikutuksista kuntien yhteistoimintaan, selvitys taloudellisesta tilanteesta, arvio asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien sekä lähidemokratian toteutumisesta sekä yksityiskohmainen arvio kuntien yhdistymisen eduista ja haitoista. Kaksikielistä kuntaa ja saamelaisten kotiseutualueen kuntaa koskevassa selvityksessä on arvioitava kielellisten oikeuksien toteutumista.

Selvitys tulee valmistella riittävän laajasti kuntien luottamushenkilöiden, henkilöstön ja kunnan asukkaiden myötävaikutuksella. Yhdistymisselvityksen valmistelusta yhteistoiminnassa kuntien henkilöstön edustajien kanssa säädetään henkilöstön asemaa uudistuksessa koskevassa kuntarakennelain 4 k §:ssä.

Yhdistymisesityksen valmistelusta kunnassa säädetään kuntarakennelain 7 §:ssä, jonka mukaan kuntien on huolehdittava valmistelussa kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista sekä yhteistoiminnasta henkilöstön edustajien kanssa.

Yhdistymisselvitys kuuluu kunnassa valtuustotasolla päätettäviin asioihin. Selvityksen tulee olla riittävän laaja, jotta se riittää kunnan valtuustolle yhdistymistä koskevan päätöksenteon pohjaksi.

Eriytinen kuntajakoselvitys

Kuntarakennelain 15 §:n mukaan kuntajaon muuttamista koskevan asian laajuuden tai vaikeuden johdosta taikka muusta perustellusta syystä ministeriö voi määrätä toimitettavaksi erityisen kuntajakoselvityksen, jota varten ministeriö asettaa kyseessä olevia kuntia kuultuaan yhden tai useamman kuntajakoselvittäjän.

Eriytinen kuntajakoselvitys voidaan määrätä toimitettavaksi 1) ministeriön aloitteesta; 2) kunnan esityksestä; tai 3) jos vähintään 20 prosenttia kunnan äänioikeutetuista asukkaista tekee esityksen erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 63 a §:ssä tarkoitettussa menettelyssä ollutta erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskeva erityinen kuntajakoselvitys voi tulla vireille myös mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettun arviointiryhmän ehdotuksesta.

Ministeriö voi myös tarvittaessa määrätä toimitettavaksi erityisen kuntajakoselvityksen, jos kunta hakee poikkeusta työssäkäyntiperusteen tai yhdyskuntaperusteen perusteella muodostuvasta selvitysalueesta. Eriytisessä kuntajakoselvityksessä voidaan selvittää vaihtoehtoisia toiminnallisia kokonaisuuksia.

Hallituksen kevään 2013 kehysriihen yhteydessä tekemän linjauksen mukaan valtio varautuu asettamaan vuoden 2013 aikana suurimmille kaupunkiseuduille (12) erityiset kuntajakoselvittäjät.

Selvitysavustus

Valtiovarainministeriö myöntää hakemuksesta avustusta kuntien yhdistymisselvityksistä aiheutuviin kustannuksiin. Avustusta voidaan myöntää kuntarakennelain mukaisten selvityksiperusteiden osoittamalla selvitysalueella, tai ministeriön päätöksen perusteella niistä poikkeavalla alueella toteutettavan yhdistymisselvityksen kustannuksiin. Avustuksen määrä voi olla korkeintaan 70 % selvityksen hyväksyttävistä arvonnäisäverottomista kustannuksista, kuitenkin enintään 50 000 euroa selvitystä kohden. Avustuksen määrässä otetaan huomioon selvitysalueen ja selvityksen laajuus.

Avustuksen ensimmäinen hakuaika käynnistyy syyskuussa 2013, jolloin ministeriö lähettää hakulomakkeen ja -ohjeen kunnan- ja kaupunginhallituksille. Vuoden 2013 hakuaika päättyy 30.11.2013. Kunnat voivat hakea avustusta vaihtoehtoi-

Otteen pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

Somerolla 20.11.2013 _____

sesti vuonna 2014. Tällä hakukierroksella on mahdollista hakea avustusta takautuvasti myös aiemmin valmistuneeseen selvitykseen.

Someron kaupungin osalta selvitysvelvollisuuden täyttää vain palveluperuste, eli alle 20 000 asukkaan väestömäärä. Someron kaupungin edustajat (valtuuston puheenjohtaja, kaupunginhallituksen puheenjohtaja, vs. kaupunginjohtaja) ovat neuvotelleet Forssan ja Salon kaupunkien edustajien kanssa yhdistymisselvityksen tekemisestä kummankin kaupungin kanssa erikseen. Lisäksi asia on ollut laajemman kuntajoukon kesken esillä mm. Loimaan seutukunnan kuntien, Liedon ja Someron edustajien välisessä tapaamisessa, Someron, Forssan ja Loimaan keskinäisissä neuvotteluissa sekä Forssan seudun palvelurakenneselvitystyön ohjausryhmän kokouksissa (viimeksi 28.10.2013). Neuvotteluissa Forssan kaupungin edustajien kantana on ollut halukkuus toteuttaa selvitys ns. hyvinvointikuntayhtymäalueella (Forssa, Jokioinen, Tammela, Ypäjä, Humppila) ml. Somero sekä mahdollisesti Loimaa ja Urjala. Em. kunnista Forssa, Jokioinen ja Tammela kuuluvat työssäkäynti- tai yhdyskuntarakenteen perusteella kuntiin, jotka veloitetaan tekemään selvitys yhdessä. Salon kaupungilla ei ole sen omista selvityksperusteisiin liittyvistä tekijöistä lähtevää selvitysvelvollisuutta minkään kunnan kanssa, mutta se on suhtautunut myönteisesti mahdollisuuteen tehdä selvitys Someron kaupungin kanssa.

Käydyissä neuvotteluissa on tuotu esiin Someron kanta siitä, että lähtökohtaisesti tarvetta kuntarakenteen muutokseen Someron osalta ei ole näköpiirissä, mutta tehtävät selvitykset antavat pohjaa ja vertailutietoa pidemmän tähtäimen suunnitteluun sekä voivat tuottaa jo lyhyellä tähtämellä hyötyä muun kuntayhteistyön syvenemisen kautta joillakin kunnallisen palvelutuotannon sektoreilla.

Kokonaisuutena Forssan ja Salon suuntaisia selvitysaluevaihtoehtoja arvioitaessa voidaan todeta, että ne täyttänevät riittävällä tasolla kuntarakennelain 4 §:n mukaiset kuntajaon muuttamisen edellytykset (yhtenäisen alueen osalta Jokioisten/Tammelan ollessa osana "Forssan selvitysalue") sekä 4 c §:n (palveluperuste) ja 4 d §:n 3 momentin (työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti- ja yhdyskuntarakennepäerusteet) mukaiset selvitysalueita koskevat perusteet. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen alueellinen järjestämismalli ja sen osin erillisenä prosessinaan etenevä suunnittelu kytkeytyy kuitenkin niin vahvasti myös kuntarakenneselvittämiseen, ettei selvityksen käynnistäminen kumpaankaan suuntaan liene Someron kannalta perusteltua ennen kuin sote-järjestämislain antamat reunaehdot ovat selvillä.

Esityslistan liitteenä ovat ehdotus Webropol-kyselyyn annettavaksi vastaukseksi ja valtiovarainministeriön kirje kunnille 2.9.2013.

Ehdotus kj: Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto päättää antaa liitteen mukaisen vastauksen, jonka muoto ja täydentävät vastaukset on laadittu seuraavien linjausten mukaan:

Otteen pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

Somerolla 20.11.2013 _____

Someron kaupunki aikoo selvittää kuntien yhdistymistä tässä vaiheessa kahdella tasavertaisella selvitysalueella, joiden välillä mahdollinen ensisijaisuus ratkaistaan selvitysalueisiin kytkeytyvien kuntien antamien vastausten perusteella sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain sisällön selvittyä aikaisintaan vuonna 2014.

Someron kaupungin selvitysalueet ovat:

- a) Someron ja Forssan kaupungeista sekä muista 1.1.2014 toimintansa aloittavan Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymään kuuluvista kunnista Humppila, Jokioinen, Tammela ja Ypäjä muodostuva alue ko. kuntien ilmoittaman selvityshalukkuuden mukaan. Selvitysalueeseen voi liittyä myös muita kuntia, jotka ovat osallistuneet yhteisen sote-alueen suunnitteluun.
- b) Someron ja Salon kaupungeista muodostuva alue.

Päätös: Hyväksyttiin.

Merkittiin, että tämän pykälän osalta pöytäkirja tarkastettiin heti kokouksessa.

Kval 11.11.2013 § 91

Ehdotus kh: Kaupunginvaltuusto päättää antaa liitteen mukaisen vastauksen, jonka muoto ja täydentävät vastaukset on laadittu seuraavien linjausten mukaan:

Someron kaupunki aikoo selvittää kuntien yhdistymistä tässä vaiheessa kahdella tasavertaisella selvitysalueella, joiden välillä mahdollinen ensisijaisuus ratkaistaan selvitysalueisiin kytkeytyvien kuntien antamien vastausten perusteella sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain sisällön selvittyä aikaisintaan vuonna 2014.

Someron kaupungin selvitysalueet ovat:

- a) Someron ja Forssan kaupungeista sekä muista 1.1.2014 toimintansa aloittavan Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymään kuuluvista kunnista Humppila, Jokioinen, Tammela ja Ypäjä muodostuva alue ko. kuntien ilmoittaman selvityshalukkuuden mukaan. Selvitysalueeseen voi liittyä myös muita kuntia, jotka ovat osallistuneet yhteisen sote-alueen suunnitteluun.
- b) Someron ja Salon kaupungeista muodostuva alue.

Otteen pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

Somerolla 20.11.2013 _____

Asian käsittely:

Valtuutettu Kati Fonsell-Laurila esitti valtuutettu Markku Mäki-Teerin kannattamana, että Someron kaupungin vastausliitteen kohtaan 7 lisätään seuraava teksti: **"Someron kaupunki ei kuitenkaan ole halukas osallistumaan kuntarakennelain 15 §:n mukaisiin erityisiin kuntajakoselvityksiin"**.

Koska oli tehty kaupunginhallituksen ehdotuksesta poikkeava kannatettu esitys, puheenjohtaja kysyi, voidaanko esitetty lisäys hyväksyä yksimielisesti.

Päätös: Hyväksyttiin.

Tiedoksi: Valtiovarainministeriö